

CSOKONAILAPOK

SZÉPIRODALOM ÉS TÁRSASÉLET KÖZLÖNYE.

TULAJDONOS SZERKESZTŐ
ORBÁN PETŐ.

Előfizetési díj: Debrecenben félévre július 3-ától december végeig 5 frt; három hónapra július 3-ától september végeig 2 frt 30 kr; egy hónapra, augstus végeig 1 ft ezüstben. **Vidéken** félévre 5 ft 45 kr; évnegyedre 2 ft 52 kr; egy hónapra 1 frt 12 kr. Előfizethetni helyben egyedül Csáthy Lajos úr könyvkereskedésében, a hol mindennemű hirdetések is elfogadtatnak, miktől egy kétszer hasábozott sorért 4 p. kr fizetetik. **Vidéken** minden cs.k. postahivatalnál, a hol az előfizetés elfogadtatik s az előfizetési díjt tartalmazó levél, ha ráíratik kívül, hogy hirlap-előfizetési díjt tartalmaz, ingyen küldetik a szerkesztőséghez. Előfizetést gyűjtőknek minden 10 példány után egy ingyen példány adatik. Egyes szám ára 6 ezüst kr. — Megjelenik e lap hetenként kétszer: **szerdán és szombaton** délelőtt. Szerkesztőségi szállás nagy-csapóutca 10-dik szám, hátulsó épületben.

 Figyelmeztetjük holnapos előfizetőinket az előfizetési díjaknak mielőbb kezeinkbe juttatására, hogy jövőre ahhoz alkalmazhassuk magunkat!

Új előfizetőinknek — a 3-ik kivételével — az első hóí számokkal is szolgálhatunk.

Szerk.

A festész.

Kezemben az ecset, festeni akarok
S reszket kezem egész idegzete:
Minden vonás halált, rémalakot jelöl,
Ijeszti lelkemet tekintete.
Minden vonásban dult hazámra ismerek:
A honfi és festész — hajh! — együtt kesereg!

A kisdéd ajaka anyja emlőiből
Véres tejet szopik és sirva sir;
A szende ifju hölgy s szerelmese előtt
Időelött nyílik ketté a sir;
Az edzett férfin halántéka körül
Kedv s dics helyett, redők közt szörnyű bánat ül!

Unokáit látván az aggott nő zokog,
Ismervén az élet fájdalmait;
A vén családapa zuzott szíven kinok
Dulván, — törött kardja darabjait
Mélyen beássa az ösök poraiba
S velök együtt dől a sirba ő is maga!

Nem zeng a csalogány vidító dallama;
Nem leli meg a fecske hajlokát;
Örlő féreg hizik gyümölcsfák gyökein;
Láthatni a sziklák könyzaporát. —
S van egy közös kapocs rajtunk: a fájdalom,
Mély, gyilkoló, a mint szóval nem mondhatom!

Mi az? Vihar dühöng hullámozó tengeren,
Felfordult a tenger mély feneke
S kinukban elfuladt csigákat partra szór,
És mindegyik csiga gyönggyel tele?
E kinszülette gyöngy mi más, mint a remény?
S hazám számára tán ezt rajzoljam le én?!

Mi az? Sötét fölleg borong nyugat felé,
Keletre a nap fényvilága van,
S ezüst pillantásként egy hóféhér galamb
A vészfelhő alatt elelsuhan!
E tünde, méla kép mi más, mint a remény?
S ezt is csak mint kacérlányt festhetném le én!

Ah! Mért nem festhetem hazám dicsőségét
Világdícsőség! szent fényed közé?!
Oh! mert a mult idők boszuja: a jelen
A szív kerekeit lekötözté!
Pedig a nagyvilág maga mit ér nekem,
Hazám dicsőségét ha rá nem festhetem?!

Kezemben az ecset, festeni akarok
S reszket kezem egész idegzete,
Minden vonás halált, rémalakot jelöl,
Ijeszti lelkemet tekintete!
Egy iszonyu való van festve e hazán:
Nincs semmi szükség itt festészre — énreám!!

Oláh Károly.

1849 augstus 2-ika emléke.

(Folytatás.)*

Augstus 2-án reggeli 9 óra felé volt az idő; s még Nagy Sándor mindig nem tudá egész bizonyossággal, marad-e? s ha igen, — meddig marad hadtestével Debrecen alatt? s az ellenfél részéről netalán kínálkozó ütközetet elfogadandja-e? Igen, mert Görgeitől vett azon parancs, mikép hadtestével, Nagy Sándor, a forradalmi főserégnek Várad felé huzódását, az orosz erőnek oldalfelőli véletlen támadása ellen fedezze — azt épen nem jelenthette még, hogy Nagy Sándor az ellenféllel minden áron nyílt ütközetbe bocsátkozzék. —

Ekközben érkezik reggeli 9 órakor, Görgeinek Vámos-Pércs alól, már határozottabb értelmű parancsa, meghagyó Nagy Sándornak azt, hogy ez, Debrecennél, az ellenséget várja be, s azt minden áron feltartóztassa. — Ugyan e parancs mellett, a forradalmi főtábornok, arról

*) Bizonyos körülmények miatt csak jövő számban adhatjuk a csatírat végét — Szerk.

is értesíti Nagy Sándort, mikép az Ujvároson állomásozó orosz erő, — mely Debrecen elleni működését minden percben me kezdendi — nem megy többre tizezer főnél. — És ezt Görgei izente Nagy Sándornak, Vámos-Pércsről! — Mikép juthatott az Ujvároson állomásozó orosz hadak létszámának ily valódiatlan tudomásához a forradalmi főtábornok? — hivtelen kémek csalták-e meg? — vagy csak pusztá gondolomra hitte-e ezt Görgei így? bajos meghatározni. — Mert hogy nem úgy állott a dolog, s hogy Ujvárosnál, az orosz főhaderőnek kellett állnia, ezt ha a debreceni és környékbeli népek köztudomásából eredett bizonyosság után hinni nem akarta volna is, arról csak maga a pusztá tényeknek constatirozása is napfénynél világosabban győzhette volna meg Görgeit.

Nem lehele tudnillik Paskewicsről föltenni józanul azt, hogy ő, — ki mint későbbben maga, a megnyert csata után, általa Warsóba Miklós császárhoz küldött bulletinében is nyilvánítá volt — alkalmas kémek hiányában nem tudhatta, valljon a Görgei öszszesereje nem áll-e Debrecen alatt? — nem lehele ismétlem föltenni józanul Paskewicsről azt, hogy ő Debrecen ellen, tekintélyes haderő nélkül nyomuljon elő. S feltéve hogy — mit pedig sokan szeretnek állítani — alkalmas kémek által megtudta volna is Paskewich azt, hogy Görgei két hadtesttel Vámos-Pércsen, és csak Nagy Sándor van egy hadtesttel Debrecen alatt: de azt nem tudhatá egész bizonyossággal, valljon a Vámos-Pércsen levő főszereg, nem jöend-e váratlan percekben, a Debrecen alatt álló egy hadtestnek segítségére, — s Debrecen alatti netalán bekövetkezhető megveretése az orosz erőnek könnyen fogta volna eszközölhetni ennek tönkretételét, a menyinyiben a visszavonulásnak mér-földekre terjedő sik pusztaságon kellett volna történnie, és pedig oly pusztaságon, hol ivóvizet is alig találhatni. — Hiányát enynyi combinatióknak feltenni csak egy közepeszerű hadvezéri tehetségről is sértés volna; — menyinyivel inkább Paskewicsről? — Oh az oroszok, mindezt igen is fel tudták gondolni; ők nem szoktak kockáztatni semmit, — hanem lépésről lépésre bizton előre haladnak. — És imé már ez is, elég győző ok lehetett volna elhítheteni az éles látás dolgában épen nem szűkölködő Görgeivel azt, mikép B. Ujvárosnál, nem 10,000 főnyi orosz szereg áll, mint pedig Görgei Nagy Sándornak izené.

Egy más, és pedig még nyomósabb ok az arról meggyőződésre, hogy Ujvárosnál az öszszes orosz erőnek kell állnia, annak elgondolása lehetett volna, mikép Paskewics, ki Tokaj felé szorítván Görgeit, ezt Tokajig nem üldözte volt, de sőt egész erejével Tisza-Fürednél a Tiszán átkelt, tétlenül nem fog a tiszaparton vesztegelni, hanem magát Debrecenbe hovahamarább befészkelni törekszik, innen intézendő további működését, különben is hadtani tekintetben Debrecen anynyira kulcsa levén az alföldnek, hogy az, ki a tiszavonalt birtokában tartja, Debrecenből, a Szamostól Marosig terjedő vidéknek impónálhat. —

Nagy Sándornak vezérkari tisztjei közt, — kivált a tüzérsztyályban voltak stratégiai tehetségek, — kik a közelebb fentérintetteket tükörtisztaságban láták. — Ezek nem is késtek a tábornokot figyelmeztetni a fenyegető veszélyre, s neki azt javaslá, hogy a főparancsnok rendelele hiven leend teljesítve az által, ha bevárja ugyan a támadó orosz erőt, azonban az első megtámadtatásnál tüstént elhuzódik Debrecen alól. — Nagy Sándornál szinte nem hibázott a tehetség a fentebbieknek átlátására; azonban most is, — mint már előbbi időkben is nem egyszer, nem volt képes komoly elhatározottsággal az események folyamának más irányt adni, mi több, még akkor is, midőn a csatát a vett parancs értelmében egészen bevárni és elfogadni magát eltökélé, máhás szekereit, melyek pedig a visszavonulás esetében legnagyobb gátul szolgálnak, — a várostól odább nem szállittatá, s ekként a város úgy, mint a forradalmi tábor, egyaránt nyüzsgötenek a podgyászos kocsiktól. —

Az orosz hadak fővezére ekközben máhás szekereit Ujvároson hátrahagyva, 80,000 főnyi seregével Ujvárosról Debrecen felé kiindult; s mivel biztos kémek hiányában, a Debrecen alatt fekvő forradalmi sereg menyinyiségéről, anynyival kevésbbé annak fekvéséről, alapos tudomása nem lehetett, az országot mentében szélesen elterjedett hadinépével elővigyázatosan haladva, vizsgáló csapatait Debrecen felé minden irányban előre küldötte. — Körülbelől délelőtti 10 óra lehetett, midőn a herceg Bebutow parancsnoksága alatti 500 lovas kozák jöven az országot mentében a Látókép felől a város felé, a forradalmiaknak előőrségen levő négy század lovasságára s két álgyjára bukkant. E kozákok azonban a nélkül, hogy csatába keveredtek volna, vagy bármely részről csak álgyu- vagy puska-lövésre került volna is a dolog, azon uton, melyen jöttek volt, visszatakarodtanak.

Elkotródván ekként a kozákok, mivel akkortájbán semmi ellenerő magát nem jelentgeté, csendesén hitte ez napot leélhetni a forradalmi tábor. — Nagy Sándor tábornok kiadatá Debrecen város népének a parancsot, hogy tábora részére minden házigazda fött ételt készítettven, azt délutáni két órára, a táborhelyre ki is küldje. — A parancs teljesítve lön, s kinek, a polgárság közöl, otthon hus és főzelek készletben találattott, az ilyen, az elkészített étket, a rendelt időnél korábban is, kiküldé; a többiek is, kik piacról szerzék be a főzeleket, igyekeztenek a rendelt órára a főzéssel készen lenni. A táborba nem egyszerre, hanem egymásután hoszszu karavánokban szállingozó ételes fazekak, el lehet képzelni, minő kedves vendégekul fogadtatának, a már hetek óta fött étellel nem táplálkozott, kiéhezett honvédek által. — Azonban a rend, mely a netalán véletlenül közelgő ellenség elfogadására nélkülözhetlenül megkivántatott, az étkezés közben is pillanatig sem lön megzavarva. — Maga a tábornok és több olyan főtisztok — kik a harcészen álló csapatok legszélsőbb vonalán szolgálathban épen akkor nem voltak,

ebédkezés végett, a városban levő „Nádor” című vendéglőbe lovaglátnak, előbb azonban Nagy Sándor mindent pontosan megnézegetvén, a tüzérséget maga rendezvén s az odafent emelt két nagy halomra, egyegy vetágyut vonatván. —

Délutáni két órára járt az idő. A kiadva volt parancs értelmében, a polgárság szorgalmaskodék vala az ételnek a táborba hordásában, a honvéd, ki netalán még éhes gyomrát nem tölté meg, lelkét s minden figyelmét a Látókép felől jöhető neszre függesztve — étkezék az elébe adott fazékból, melynek tartalmához — mert kanalat, kést, villát kiküldeni sok polgárnak eszébe nem jutta — férkezni vajmi nehezen lehet! — Maga a tábornok is, vele belovaglott tisztjeivel együtt, a Nádor fogadóban ült ebédjénél, midőn íme egy berohanó nyarganc (ordonnanz) a tábornoknak az ellenség előnyomulását jelenti. Lóra veté magát minden, s rohant az ütközet helyére. Lóra veté ismétlem magát minden, s rohant az ütközet helyére. És ez egymásután két ízben leírt sorokat jegyezzék meg — kérem — magoknak tisztelt olvasóm; s legyenek e sorok cáfolatul azoknak, kik irataikban a debrecen alatt vívott csatáról emlékezve állítják, mintha Nagy Sándor és tisztjei, a támadással mitsem gondolva, az egész ütközet folyama alatt, bent a városban vig ebéd mellett ültenek volna. — Nekem, mint történetrajzolóknak Nagy Sándor tábornok iránt részrehajló rokonszenvvel lennem nem szabad; de az csak az igazságnak történik érdekében, ha a Nagy Sándor ellen, e részben, némelyek által emelt vádat az összes debreceni polgárság tanúbizonyságára támaszkodva — határozottan visszautasítom. — És nehogy ez alaptalan vád, kézről kézre s szájról szájra továbbadassék, s nehogy egy később kori történész is — ki a magyar forradalmi hadjáratok történetét körülményesen terjedelemben adandja — az egyszer hibáson megindított állítás által lévutra vezettessék; — én a fentebbi apologiával tartozásomat hittem leróni, árnyéka iránt a szerencsétlen tábornoknak, ki, nem levén többé élők között, méltatlanul megtámadtatott katonai becsületét nem védheti. — Ha nem vala is Nagy Sándor valami különös stratégiai kapacitás, de annál, mit a német így szokott kifejezni: *ein guter Haudegen*, mindenesetre több volt; katonai tisztének pontos teljesítésében pedig, — mint a hozzá közelebb állók tanusítják — még irigyének sem lehetne alkalma, homályt vetni rá. — Azért mert a támadás kezdetén, történesen bent a városban volt, — minthogy a csatát elveszté a szerencsétlen tábornok, még azon váddal is terheltetik, mintha a támadással mitsem gondolva, az egész ütközet folyama alatt vig ebédnél ült volna. — Valljon ha netalán az ütközetet el nem veszté, akkor is fogott volna ezzel vádoltatni? — Emlékszem, hogy a waterló-i ütközetre vonatkozólag olvastam, mikép herceg Wellington is, Brüsszelben bent a táncteremben mulatozott volt, midőn emberei, az angol csapatoknak Napoleon általi megtámadtatását híradák neki. De azt,

hogy Wellington, ezért, valaha a történész által megrovatott volna, nem olvastam. — Igaz, hogy Wellington az ütközetet megnyerte, Nagy Sándor pedig elveszté azt. A szerencsétlen felett pedig, csak amugy könnyedén pálcát törni, megszokott gyarlósága emberi nemünknek! —

De, hol elhagytam, felvém s folytatom fonalát előadásomnak. Nagy Sándor s tisztjei, a csatatéren termének. Honvéd, tüzér, s huszár harcra készen áll. Az első álgolyóvészés részünkről volt, melylyel az előőrségen levő két álgolyó a Kis-nyilashoz levő tengerivetésekéből véletlen kibukkant orosz csapatokat fogad. Az első megtámadás az orosz részről, a forradalmi tábornok balszárnyára volt irányozva, s az összecsapás mérges elkeseredéssel kezdődött. Az orosz részről előre nyomuló harcvonalnak kiterjedéséből, s az előre rohanó ütegek számából mindjárt át lehet látni, mikép Görgeinek, az orosz erő mennyiségéről Nagy Sándorhoz intézett tudósítása valótlannak vala. Több tisztjei esengve kérték Nagy Sándort, vonná össze hirtelenében csapatait, s a tömérdek orosz erő elől húzódjék el. — Ő azt nyilatá, mikép — már csak azért is, hogy a Görgei parancsa teljesítve legyen — neki legalább néhány percig tartania kell magát. — Hogy azért, ezen reá, s az egész forradalmi seregre könnyen veszélyessé válhatandó szeszélye teljesebbé mehessen s egyuttal, a mindenfelől a balszárnyra tolduló orosz erőnek, egy percig imponálhasson, csatavonalban álló seregeit összefűzve, tüzérségéből a nagyobb részt, a balszárnyra rendelve, ezt előre nyomulni, s az ellent minden áron visszagyűrni parancsolja. — A forradalmi tüzérség — noha a tömérdek lovasság által fedezett ellenséges ütegeknél, számra nézve sokkal kevesebb ágyúkkal — feladatát remekül teljesíté; — a rejtett posztók megül működő forradalmi kaliberek oly ügyesen voltak irányozva, mikép dacára annak, hogy a forradalmiaknak ricochet lövéseik igen messze esének, az orosz részről igen sok ló és tüzér sebesült s öletett meg. Elvégre, a posztókból kiindított kétrészről ellenséges ágyúk, oly közel jövének szembe egymással, hogy már gránátokat s bombákat is szórhatának egymás ellenébe. — Még akkor is, aránylag az orosz részről, sokkal több kár történt volt, — mit a forradalmi tüzérek ügyességén felül azon körülmény is okozott volt, miszerint a tömérdek orosz erő, sűrű maszszakban tolvulva előre, a forradalmiak részéről irányzott golyók akárhova esének, mindenütt találtak. — A nagyszámu veszteség között leg súlyosabban volt az orosz részről érezhető a 2-ik hadtest parancsnokának Kyprianow tábornoknak lováról lehanyatlása, — kit is — midőn hadtestét, a támadásra bátorítólag vezetné, egy golyó, combját találva, veszélyesen sebesíté meg. — Ezt és egyéb nem várt, nem remélt veszteségeket, nem tűrhelvén tovább az oroszok, magokat gyorsan visszahúzták. —

Most ujolag esengve fogták körül hozzá közelebb álló tisztjei Nagy Sándort s rimázkodának neki, — hasz-

nálná fel az ellenségnek pillanatnyi zavarodását, s kezdené meg a tisztességes visszavonulást. — De a forradalmi tábornok, a különben még felette veszélyessé válhatandó, s eddig is, csak a tűzérsg több mint emberi remeklése-nek köszönhető támadásnak eddig kedvezőlegesen kiűtött eredményére, oly fellobogó lelkesedésbe jöve, hogy visszavonulásra többé gondolni sem akart. — És tulbizakodásának — mondhatni — önfejtésének gyászosak lőnek, a forradalmi táborra nézve, következményei.

Sz.

(Vége köv.)

Nyíri élet.

(Vége.)

II.

Olyan fürge — Mint az ürge

A nyíri dáma.

Öltözete — Viselete

Feszés mint ráma.

Kantusban, bundában jár,

Akár tél van, akár nyár,

A nyíri dáma. —

Hanem e népdal-töredékekkel még nincs elmondva minden; s hogy minéltokeletesb jellemképet állítsak olvasóim elé e nemes hölgyekről: főntebb kezdem a rajzot.

Gyermekevei a nyíri dámának, a természetes egyszerűség ölen folynak le. Játékait nem cifra szobák ruganyos divánain, s nem Pestről hozott drága bábokkal, hanem az utca földén, porból készült csirkékkel kezdi. Egész öltözéke még ekkor, egy sárgásbarna, durva vászonból varrt, ugynevezett „réz-ing“. Felső ruhát akkor kap először, midőn iskolába adják; s itt már kezdődik a chinai fal; a tanító félvilágért sem merné nem elől, vagy egy padra ültetni a páriák gyermekeivel.

Megtanulván százig számlálni, s írni és olvasni úgy a hogy: be van végezve a nevelés tudományos része; ott-hon maradt aztán a mama körében, s birtokába lép a „kisaszszony“ címnek.

Ezentul a harisnyakötés és társalgási szabályokból kap oktatást a nemzetes aszszonytól. Cipőt vesznek a nyírbátori piacon, s valamelyik teljes bucsu alkalmával, végére járnak Mária-Pócsón a legutolsó divatnak. Igen, a pócsi divatnak, mely után szoktak alkalmazkodni a párisi szabók is. (Pócsón rajzoltatta, franciának állított divatképeit a néhai Honderü is.)

Szörnyen csalódnék azonban, ki úgy vélné, hogy nyíri dámánkkal már ezentul mindig teljes puchan találkozunk. Ez már nagyon is tulpazar fényelgés volna!

Hétköznap, s általában ház körül, otthonias kényelemmel öltözve, igéző pongyolában leljük őt — mezitláb és rézingben. Csak ha ünnep van, vagy tán épen legátust várnak (másféle dandyk és arszlánok itt nem igen járnak) vétetik elő minden eszköz, mit hódítószertül használhatni.

Tarka szalagból csokrot varrnak a kantáros cipő fe-

jére; spanyol fodrot kötnek a hatytyuváll fölé; s a félszárig érő selyemcic rokolya úgy ki van keményítve, hogy becsületére válnék akármelyik szegedi menyecskének.

Nincs ugyan az öltözéasztalon hamburgi Cocos-nuss-öhl-soda-seife, Patschouli és Eau de cologne; de van a kemence torkán annálnagyobb debreceni szappan, és ott áll a karafina levendula-víz!

Szekrényre kirakatnak: Álmos-könyv, Csizio, Kartigam kisaszszony története, Erbia és Genovéva historiája; a négyszög arasznyi ablakokra fehér függönyt akasztanak, s a sárgafölddel parquettirozott szoba föllocsolvá áll....

Ilykép fölkészülve találtam én Kocsári Katica kisaszszonyt, midőn ünnep délutánján udvarlására siettem.

A nemzetesaszszony fakó rekliben a kandalló előtt ült, s a parázsban álló füstös fazék forró tartalmára ügyelt...

— Isten hozta édes legátus ur, azt gondoltuk, már nem is lesz szerencsénk. Ugyan, Katica lelkem, tedd le azt a könyvet, egész elrontod a szemed, anynyit olvassz; kínáld legátus urat székekkel.

A kisaszszony megtörölt kötőjével egy széket a magáé mellett; leültem; s megkezdém a társalgást:

— Ugyan szép időnk van, hálá istennek! — sohajték bevezetésül.

— Nagyon szép, istennek hálá! — ekhóza kegyes képpel a szelid Katica; s elhallgattunk...

Kis idő múlva megint elkezdém, hasonló ügyetlenül; mig végre a nemzetes aszszony segített rajtunk. Elvette fazekát a tüztől, csészét keresett, s valami feketét töltött bele.

— Ha nem utálja, édes legátus ur, egy kis kávéval bátorkodom szolgálni.

— Csókolom kezeit, biz az igen jó ital — felelék esetlenül, s hozzá láttam a feketeleveshez.

A kisaszszony újra töltött, — ismét megittam.

Harmadszor is indult a füstös fazék után; — de már azt nem fogadtam el.

— Ha nem utálja, mért nem tetszik, édes legátus ur — vágott bele a nemzetes aszszony — biz én megvallom, hogy magam csak úgy tányérből szoktam enni a kávé; de már vendégeim elé, illendőségből findzsát kell tennem, a mi bizony kis porció, hanem épen azért tessék repetálni! Tessék, kérem alássan!..

.... Szegény nemzetesaszszony! a rozskenyérből is vékony szeletet vág, — s a kávé még tálból ennél... Oh, cukorba öltözött keserű mondola!..

Az imént ajkimon kitévedt „csókolom kezeit“ anynyira megnyerte Kocsáriné magas tetszését, miszerint nem átalnt engem egész meglegegedéssel több izben műveltek rágalmazni. Pedig, jó isten! hiszen biennis deák voltam...

Hát mi az a biennis deák?... Ezt csak az kérheti,

ki maga sohasem volt biennis; — s rá csak az felelhet, ki egykor szinte viselé e nevet.

Novicius deák = haszontalan frater*); olyan ő, mint a serdülő ifjanc, ki sem gyermek már, sem ifju még, s szakállatlan léte az embereket szereti utánózni. A philosophusok — sötét fiuk, komolyak, mint tanulmányaik és tanítójok. A jogászokon már némi világiasszinezet ömlik el, középen állnak ők — mint küszöb — az élet és iskola közt. S a theologusok? a vallásnak vannak eljegyezve, bocsássátok őket az idvezítőkhöz, mert övék a menyinyeknek országa. Az igazi deák csak a — biennis. Csintalan deákról beszélnek? — biennist érts. Ügyetlen, mamlasz deákról van a szó? — nem lehet más, mint biennis. E szóban öszpontosul a deákság egyetemes fogalma. A biennis a legdeákabb deák!

— Csak hiába — folytatá Kocsáriné — meglátszik az, ki művelt szülektől eredt. S ugyan, ha merem kérdezni, édes legátus ur, mi rangban vannak becses uri szülei?

Oda voltam! — tudtam, hogy ha az igazat mondom: vége lesz a nagy becsületnek tüstint.

— Az én apám — válaszolék ülésemen feszengve — az én apám... szabó.

— Sz-a-a-bó...? dadogá az egészen leforrázott nemzetes aszszony.

— Igen — egészítém ki, egy hamarjában segítségemre jött fillentéssel — vármegye szabója!

Ah — kiáltá, magához térve Kocsáriné, s nekiderült arcvonalmain látszott, hogy lelke egészen megújult; mint májusi eső után az avar-mező — mindjárt gondoltam én, hogy bizonyosan vármegyei hivatalban kell lennie; mert jó szemem van nekem, észreveszem csak egy moccanásból az uri származást.

A dicsérgetés egész neki bátorított, s utójjára magam is szinte hinni kezdém, hogy társalgásomnak csakugyan valami könnyed, finom, szalonias modorúnak kell lenni; s egész tüzzel tettem a szépet kisaszszonyomnak; a mama pedig édes gyönyörrel legelteté rajtunk szemeit. De ugyan hogy is ne? mikor leányának egy megyei hivatalnok fia courisált! —

Esteledett.

A nemzetes aszszony megkért, hogy félénk Katicáját ne hagyjam el addig, míg ő a tanyára ki és viszsasétáland. S ketten maradánk.

Ki tizenkilencedik évében, regényes esthomályon, csöndes szobában, egy szerelmes hölgygyel mulatott: képzelheti boldogságunkat.....

Szállásomra nem mentem, hanem rohantam, vagy mit tudom én: talán repültem, mert elragadtatásomban magamon kívül valék.

— Nos öcsém! miként fogadtak a dombon? kérdé öreg házi gazdám otthon.

*) Hohó! hát kivételek nincsenek? Ugy hiszszük, hogy valamint a mi időnkben, úgy jelenleg is vannak. Quod aequum et justum!.... Szerk.

(Jegyezzük meg, hogy ezek a nyíri urak magasra szeretnek fészkelni, mint a csókák; és mert palotát nem építhetnek, kunyhóikat legalább dombra rakják. Dombon feküdt a nemzetes Kocsári uram viskója is.)

— Hhaj! — felelék a rám ravaszul mosolygó öregnek — nem dombon voltam én, hanem föntebb, — a menyinyben! De hát a nemzetes ur, hol szokott ilyenkor lenni, hogy nem láthatám?

— Hm öcsém! a nemzetes urnak nincs nadrága, lábravalója meg rongyos! el szokták küldeni hazulról, ha vendéget várnak, vagy lefektetik az istállóban, hogy szem elébe ne kerüljön. —

Ünnep után voltunk már; s épen a számomra koldált garasokat olvasgatók az egyházfiával, midőn egy szurtos leánya toppant a szobába, s kért: ne sajnáljak egy szóra kimenni. Az udvaron egy idétlen külsejű levelet loppott a kezembe, s elkotródott. — Következő sorokat olvastam belőle:

„Megbocsáss, már tovább nem bírom tüzeimet,
Megvallom előttem titkos szerelmemet,
Ki érted anynyira elbirta szívemet,
Hogy ha nem szánsz, veszély követi fejemet.

Te vad Lydiában tudom nem születél,
Fene természetet mint tigris nem vettél,
Szíved helyett kemény acélt nem neveltél,
Hanem uri ágyból szelidséget vettél.

Nem is gyönyörködöl tudom gyötrelmemben
Mordul sem tekétesz tudom levelemben,
Csak azon is ó mint vidulok szívemben
Levelemet veszed ha édes kezvedben.

Melyből szívem olyan reménységet véssen,
Hogy ki írásomban böcsületet téssen,
Annál személyem is megvetett nem leszen,
Jövendő dolgom is lesz nála jó részen.

Irigylem, levelem szerencsésb magamnál,
Hol én nem lehetek, van ő galambomnál,
Te vagy bus szívemnek mind élet mind halál,
Tüzem megoltása egyedül nálad áll.

Azért a Vénusnak futtató fiára,
Annak győzhetetlen tüzére, s nyílára,
Kénszeritlek, keress helyet és módokat
Hadd szóljak te veled egy kevés dolgokat.

Estére csak magam leszek itthon, holtig hű tisztelője Katicá m. k.“

— Summa summárum 8 váltó forint, — mondá az egyházfi, midőn visszaléptem a szobába. Elsőprém előle a pénzt, áldomásul tele hozatám az öreg kosta zöldmázosát.

Magam nem ittam velök; hiszen az én lelkem úgy is csordultig volt, s kóbor eszméim szüntelenül a nyíri vénus körében röpkedtek.

Este, figarót nyomtam fejembe, s vágattam a dombi ház felé.

Asztal mellett, háttal az ajtónak, ült az én szerel-
mesem; előtte egy tál lekváros kalács, ölében egy nefe-
lejtszín táblába kötöt nótáskönyv, melyen ezüst
betűkben ragyogott: K. K. SOVINER. (tán: souvenir
helyett).

Nem várta a galambom, hogy szóljak; előmbe lé-
pett, s szemérmes-kegyesen pillanta rám föl savó szemé-
ivel, s mosogatástól repedezett markába szorítván keze-
met, a kinyitott nótáskönyv e versére mutatott:

Akkor indulsz hát el csalfa lélek,
A midőn egyedül értelek, stb.

— Int a végzés, mennem kell — mondtam részkető
hangon, — de szívem, ah! szívem itt marad örökre.....

— O... o...! fuldoklott Sionnak leánya, s fölön-
ván teste két vitorláját, bizonyosan magához szorít, ha
ölelését egy halk hátralépéssel ki nem parírozom, s előle
le nem ülök.

— Az elválás fájdalma megtörte inaim erejét, Kati-
cám! le kell ülnöm!

— Bennem is erősebb az érzés, mint lábaim — vi-
szonzá szerelmesem, s mellém rogyott.

Minthogy tehát már benne voltunk, folytattuk a ke-
serves busulást mind a ketten, s bánatunkban, a tál lek-
város kalácsot egy morzsaig bevertük.

Látogatásom oly hosszúra nyúlt, hogy már a hold
is megsokalta; lemászott az ég kupjáról, ablakunk irá-
nyában megállott, s csodálkozva bámészkodott rám, és a
mellettem olvadozó Grátiára.

Megszégyeneltük magunkat — elváltunk.

Fölhajásztam a falu zenészeit. De a banda egyrésze
tapasztani levén a szomszéd helységben, az összes ta-
goknak csak kétharmadát kerithetém össze. Szerenádöt
akartam csapni dalcineámnak.

Mentünk, rekturammal elől; utánunk a zenekar: 1
klarinetos és 1 kontrás.

A művészeket az öreg kosta, szépcsöndesen oda
kommandírozta az illető ablak alá. Hangszerére illeszté
vonóját a hórihorgas kontrás, telefalta pofáját szellel a
gömböc klarinetos — s elkezdett fájdalmasan recsegni, a
szivrepesztő

„Nézz ki rózsám ablakodból!”

Pár perc múlva köröztünk zajongott legalább is a fél
falú népe; a savószemű Daphne pedig, megtiszteltetése
örömrésztében, azon melegen, a mint szalmás ágyából
fölperdült, kiugrott a konyhaajtóba; de a nemzeti asz-
zony beráncigálá, szoknyát és nagykendőt lökött rá; az-
után méceset gyújtván (a gyertya luxus lett volna!) behí-
vattunk; s betolongett utánunk a ki csak befért a Kocsá-
ri-residentiába — és táncolánk a hórihorgas kontrás és
gömbölyű klarinetos szív- és lábindító zenéjénél, ki vi-
lágos ki viradtig....

— Enyém leszesz édesem? — kérdé elváltunkkor
Katica olvadó hangon;

— Tiéd leszek kedvesem! — viszonzám én a hűség
ércszavával. —

Másnap deákhaljnalban már Debrecen felé állott apos-
toli szekereim rudja. — Tekintetem szomorú volt, mint
szüret után a megszedett szőlő. — Mult és jövő, lebeg-
tek lelkem jánus-arca előtt, a képzelet délibábján.

Elöttem a szűkségnek verestengere hullámzott
a jövőben, melyet száraz lábbal átgázolhatnom nem bizta-
tott a néhány fillér, miket utilársakul magamnál marasz-
tani sikerült; — meg azok a „h a g y m a s z a g u s z a v a k”
melyek bűze szaglásomat máris csapkodá: mind megannyi
fönnnyasztó dér valának lelkem érzékeny örömvirágaira,
mik létöket az imént mult napok derűjének köszönék.

És Kocsári Katica kisasszony?...

Elfeledém bár egypár hét múlva: nem ugrott a vesz-
tett remény sziklájáról a kétségbeesés tengerébe, mint
Sapphó, — nem; jelleméhez ily kislelkűség nem fért. Re-
ményajkájának nemcsak egy kikötője, hitének nem csu-
pán egy horgonya volt: sokkal józanabb előrelátással,
sokkal vállalkozóbb szellemmel bírt, semhogy egykét
vesztett csata után újabb küzdelmet ne mert, s győzelmet
ne remélt volna. S miként én már tizenharmadik valék, ki
szívemet (festve) nála hagytam zálogban: úgy bizonyosan,
utánam még más tizenhárom is kerülhetett horogra (kivált
ha e horog — lekváros kalács volt.)

Mint a méhnek minden tavasz megtermi virágát;
azonképen a nyíri dámának is minden ünnep meghozza a
maga legátusát. —

Apafi.

Tavaszi lombok

és

Őszi levelek.

I.

Könnyelműen általadtad
Juliska! a szépvirágot,
Midőn csendes éjen a hold
Az égboltozatra hágott.

Másnap reggel viszszakérted;
Szíved fog tán meghasadni,
De többé azt a virágot
Lehetetlen viszszaadni.

II.

Elaludtál, elaludtál,
Azt álmodtad férjed lettem;
Engedj meg, de én már akkor,
Testvéred, Izát szerettem.

Izát fogom nőül venni,
Egyetlen leányt szeretek.
De, hogy te kedved se rontsam:
Mikor alszol, férjed leszek.

Lauka Gusztáv.

Mi a boldogság?...

(Naplótörredék.)

T—i pusztán. X: 14. 1849.

— Mi a boldogság?.....

Egy rejtett szó az élet nagy könyvében, melynek megfejtésén ezrek törték már és törik mindennap fejüket; s melynek mégis mindekkorig oly kevés Pythagorásai akadtak. —

Avvagy próbáljátok meg fölkeresni az emberek különböző osztályait, s kérdezzétek meg őket különkülön: miben tartják az élet boldogságát? s valahányat megszólítottok, mind anynyiféle választ fog adni kérdéseitekre...

A nyomor embere ga z d a g s á g o t kérend löletek; mert azt hiszi, vagyonban áll az élet főkincse:

S kérjétek meg a Dariusokat, szólítsátok föl a Croesusokat: voltak-e valaha megelégedve? mondták-e pénzhalmaik közt valamikor, hogy a mivel birnak — már elég! Vagy nem vág, tak-e mindig többre, és ismét többre; s nem azon ohajtott többnek megnyerésétől függesztették-e ők is fel a boldogság elérését?...

Keressétek föl a tehetetlenek csoportját; ezek, hogy boldogok lehessenek, ha t a l o m é r t fognak esdeni előttetek.

És mutassátok föl nekik a Nerokat, nagy Sándorokat és Caesarokat, s mutassátok ezek életében, ha tudtok, csak egy percet, melyben nagyravágyásuk elhallgatott, melyben több hatalom után nem sovárgott volna kiélégithetlen lelkök? s kérdezzétek meg tőlök: adott-e a hatalomnak bírása, egyetlen boldog pillanatot életüknek?

Vagy vitorlázzatok át a rabszolgaság inséges honába, s ha ez emberek, kiket igavonó barmaivá alacsonyított a zsarnokság, szabadságért könyörögnek előttetek, hogy jobblétüket annak szárnyai alatt találják föl:

Térjete be a szabadság classicus földére, kérjétek meg az önkormányzó polgárokat: elérték-e ők a társadalmi jólét netovábbját? nem maradt-e fön semmi kívánni valójuk, nekik, kik a közhit szerint már bírják azt, mi népeket boldogíthat, s mi után a kerek föld nagyobb része még csak titkon sohajthat? És kérjétek meg a szabadság öröknevű bajnokait: a jelenben létező állapot volt-e a cél, melyért küzdöttek? azt vásárolták-e vérükön, azért áldozták-e élteket, miért egykor lelkük nemesebb vágya ohajtott?...

Mindenynyi kérdéseitekre, keserű hangon fog felelni a tapasztalás: — N e m ! —

De hát így a boldogság csak ködkép volna, melyet a valóság napja, a helyett hogy megvilágítna, eloszlat?.. vagy nevetséges agyrem-virág talán, melyet az élet földébe átültetni akarni, kábaság?..

Hiszen a bölcsek úgy tanítják, hogy a boldogság az összes emberiség egyetemes életcélja; s ezt bizonyítja a való is, mert boldogság után látjuk futni, azért fáradni az egész világot. S az nem lehet, hogy a gondviselés csak

kegyetlen játékot akart volna üzni az emberi nemmel, midőn oly jutalommal kínál, oly cél után zaklat bennünket, melyet mielőtt elérnénk, eltikkadva dőlünk ki a pályatéréről. Oh nem!

A természetnek magasabb céljának kelle velünk lennie, mint, hogy saját mulatságára Tantalusokat és Sysiphusokat akart volna belőlünk alkotni.

Van, igen is van való boldogság a földön, csak hogy az emberek ritkán ott, s majd mindig messzebb keresik azt, mint a hol van.

Igaz, csalódások hoszsú láncolata az élet; s zivataros pályánk alatt oly sokszor lökődik vissza reménysajkánk a szenvedélyek zajló tengerén! de van egy kikötő is, hol a vész hullámai lesimulnak, melynek csöndét nem zavarja a vihar zugása, melynek békes partjai közt nyugalom vár a szenvedő halandóra. —

Oh barátim! ha a sors keze széttördelé reményhajtók árbocfáit, s leszakgatá róla a hit horgonyát; — — — — — ha munkabíró karjaitokat lekötözve tartja egy le nem győzhető kénytelenség; — — — — — ha megfosztva az élet javaitól, pusztán álltok a nagy világban, — — — — — : —

Ne essetek kétségbe; ne átkozzátok meg istentöket mint a patriarcha; nyomjátok vissza a kebelből felszakadozó sohajt — induljatok el a széles földön, keressetek szenvedéseiteknek egy hű társat, keressetek magatoknak egyszerű kebelt: és boldogok lesztek — — mint én vagyok. —

Timon.

Debreceni napló.

Necrolog. — Azon többrendbeli szellemi vesztések között, miket a debreceni főtanoda, jeles volt tanárainak egymás után rendre csakhamar történt — rész szerint hivatalukból kilépése, rész szerint halálózása által — szenvedett, minden el nem fogultaknak öszhangzó bizonyossága után — kétségkívül nem utósó, magyar academiái levelezőtag s debreceni főiskolai mér- és természettani volt oktató Kerekes Ferenc urnak elhunyt. — A hamvaiban is tisztelt férfiú Balaton-Füreden, hova innen Debrecenből — már előbb kétizbeli szélütés miatt megroncsolt egészségi állapotának javítása végett — még június hó 23-ikán, neje társaságában, ellenállhatlan kívánsággal távozott volt el; a helyett, hogy ottan remélett gyógyulását nyerte volna: váratlanul sirját lelé. — Kimult, az ide Debrecenbe Balaton-Füredről érkezett hiteles kéztől eredett levél tartalma szerint, július hó 29-kén, dél-előtti 11 órakor, tüdőszélhűdésben, munkás éltének 67-dik esztendejében; sirattatva az öt innen távol messze földre egyedül kísérő, ott is példás hűséggel folytonosan ápoló s hamvait rejtő gyászos koporsója felett ott a távolban — ösmeretlenek s idegenek között — egyedül álló,

vigasztalhatlan özvegyétől Dávidházy Terézia aszszonytól; — sirattatva kedvencétől és késő vénségének remélt egyetlen gyámolától, — a császári seregek közé besorozott, jelenleg olaszföldön állomásozó — Józséfiától; — sirattatva, a sors által — fájdalom! — kiskorúságra kárhoztatott Ferenc és László gyermekeitől; könyeztetve rokonaitól, barátaitól, tisztársaitól, volt és jelenlegi számos tanítványaitól; végre mindazoktól, kik ő benne, a boldoguliban, egy alapos tudóst, a debreceni főiskola ügyei körül példátlan kitűréssel fáradozott hű szolgát, egyenes lelkű barátot, s a romlatlan természet kezéből keletkezett embert tanultak ösmerni s becsülni. — Általa még éltében világ elé bocsátott vegytani, nyelvtani és mértani — mély buvárlatot tanusító — művei, nevét a tudományok férfiai előtt maradandóvá teszik. — Legyen a tudósé mellett, a nemes szívű embernek is megáldott emlékezete! s lengjen béke a távolban sírja felett!!!

Sz.

A háromszínű szalagok, tollak és virágok viselése a pesti katonai kerületi parancsnokság által újabban eltiltatott. Hölgyeink e hír hallatára elhatározták: hogy ezután a napsugáraiból választják ki a háromszínű annak nézdelésével töltik idejüket, naphunytával pedig szíveikben őrzik emlékét; vagy, ha másként nem lehet, hát kétszínű ruhákat viselnek. Egyébiránt ez utóbbi esetben csak a nagyvilágot utánozzák.

Veronában épen mostanában adatott ki hasonló rendelet, — s keletkezett hasonló elhatározás a hölgyek részéről. Balgaság! Hiszen a kétszín sokkal divatosabb és jobban illik sokakhoz, mint a háromszín! Mért hát e fölött még vitákba bocsátkozni.

A „Debrecen“ nevű gőzös, hirszerint a debreceni tóóra szárazlábbon fog elszállítatni, használat végett. Némelyek azt mondják, hogy csak azért szállítatik ide, hogy a helybeli gőzmalomból használatlanul kibocsátott gőzt esteli 6 órákor naponként felfogja.

Férjhezmeneteli szándokból tömegesen vándorolnak a nők Kaliforniába. Még megérjük, hogy némely aggszüecskék konty alá jutás reményében, hazánkban is rávetik fejüket a hosszú útra. ©

Szerkesztői telegraf.

X—y urnak. Ön igen szerény kívánságát — mindamellett is, hogy 12 pkrnyi postadíj-fizetetéssel lekötöztetett bennünket — nem teljesíthetjük következő okoknál fogva: 1-ször mert árunk magunk is a nötlenség oceanán hanyatván, ha már keresni kellene, csak inkább magunk, mint más számára keresnők s foglalnók le a biztosító — kikötőt. 2-szor mert az a bizonyos (jó) parthie már más által nyeretett meg. Lassu ember ön Már késő!

K. urnak. Önnek valamint régebben, úgy most küldött sonettét is kaptuk. S nagyon sajnáljuk, hogy mi semmikép sem találhatván bennök anynyi költői becsét mint ön, nem közölhetjük.

A. B. urnak. Ön eddigi küldeményeiből — mihelyt lehet — közlendünk egypár költeményt, „A huszár tempo“ gyönyörű népköltemény, ezen leendő sor legelőbb is.

V. urnak. Ön említett vidéki tudósítását nem kaptuk.

N-r a S. G. barátunknak. A hecces levelet kaptuk s a bennirt kívánság teljesítve leendő.

A pesti levelet — melyet csak most kaptunk — jövő számban közölhetjük.

V-r a B-n ek. Ön kívánsága teljesítve van.

A, h o z z á t című vers kissé gyöngé, hadd erősödjék még.

HIRDETÉSEK.

J. A. Valero et Söhne

k. priv. Grosshändler et Inhaber einer
k. k. priv. Seidenzeug-Fabrik
in Pesth.

maehen hiermit die Anzeige dass sie ihr Manu-
factur und Fabriks Waaren-Lager von Neuen
Markt Platz in die Palatin- vormals Wind-Gasse
ins von Marczibánysche Eckhaus Nro 187 ver-
legt haben, allwo sie auch ein best sortirtes
Lager in allen Gattungen Leder unter-
halten.

Pap Lajos urnak birói foglalás alá vett több ingósá-
gai, u. m. sertései, lovai, szarvasmarhái, folyó hónap
12-dik napján, a vásár rendes helyén, árverés útján el-
fognak adatni. — Költ Debrecenben, aug. 2-án 1850.

Nagy Mihály sk.,

végrehajtó-bíró.

T. Dravecky Zsigmond urnak németutczán 1772. sz. a.
emeletes háza, mely több mint 12 tágas szobát, ezek közt
vendéglőnek is használhatókat mind lent, mind az emelet-
ben, — ezekenkívül raktárnak alkalmas helyeket, kama-
rákat és istállókat foglal magában, — f. évi nov. 1-jétől
számítandó 6 évre haszonbérbe adandó. Értekezhetni iránta
helyben

Oláh Károly

hites ügyvéddel.

Nyomatik Debrecen város könyvnyomdájában.